

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: De Samarangsche Tentoonstelling uitgesteld.
— Een stoomtram op Bali op initiatief van den heer E. C. Abendanon. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht. — Ingezonden. — Officiële Berichten.

De Samarangsche Tentoonstelling uitgesteld. *)

Eindelijk is de beslissing gevallen, om de opening van de Samarangsche tentoonstelling uit te stellen; die opening is nu bepaald op 31 Augustus a.s.

Wel heeft de Samarangsche tentoonstelling met zeer veel moeilijkheden te kampen gehad. Zij ondervond in den beginne nog al tegenwerking, moest eenmaal van 1913 tot 1914 uitgesteld worden. Bij den eersten schuchteren opzet gebeurde het, dat de ijzeren geraamten van een paar gebouwen, aan de oprichting waarvan men bezig was, in elkaar vielen. Het praatje ging rond, dat het terrein zogenoemd „anker“ was en dat er een fatum op rustte. Besjes fronsten de wenkbrauwen, omdat de opening zou plaats hebben op 13 Augustus, een datum met ongeluksgetal. Het is wel eens gebeurd, dat een onvoorzichtige werkmans, die bezig was aan het verven van een der gebouwen, van een hooge stelling neerviel, en licht of zwaar gewond naar een ziekeninrichting moest worden weggedragen. Zie je wel, zei men, de plaats is „anker“; er huizen booze geesten. De datum van 13 Augustus is noodlottig.

De gebouwen zijn nu voltooid, de gazons gelegd. Het groote sportveld ziet er knapjes, frisch groen uit. Sorimigen hadden voorspeld, dat op die brandend heere sawah, waarop men de tentoonstelling dacht te houden, geen grasspriet groeien zou. Het bleek, dat er heele ploegen werkvolk om de zooveel dagen aan den arbeid gezet moesten worden, om de wegen op het terrein van gras vrij te houden.

De bloemperken staan al welig; de tuin voor het groote feestgebouw is met zijn boomenschikkingen een lust voor de oogen; de fontein is klaar, om haar waterstralen op te spuiten. De aanblik op den hoek bij het linksche handelsgebouw, op de rij van sierlijke paviljoens, is leutig van lijn en kleur. De heuvel draagt zijn restaurants, zijn theepaviljoen. De reclameborden zijn beplakt.

Overal werd aan de inzendingen gewerkt. In de groote hallen der verschillende gebouwen klonk het rumoer van hameren, kloppen en zagen als in een fabriek. Je merkte met den dag, hoe de zaak compleet werd.

Over het terrein krioelde het van werklui. De tram voerde bij heele ladingen groote kisten vol inzendingen aan. Op het kantoor van het secretariaat werd het overdruk. Er waren vele exposanten overgekomen en je zag ze op het terrein verspreid, in de gebouwen van handel, uitheemsche en inheemsche industrie. De Inlandsche afdeling raakte vol. In alle gebouwen, die gereed waren, werd gewerkt aan de uitstallingen. Met ijver, met koortsachtige haast, met opwinding wijdde men zich alom op het groote terrein aan de laatste bezigheden voor de voltooiing, pre-

pareerde men met veel zorg en groote ambitie de uitstallingen voor den 13en Augustus.

Het is nu heel anders geworden. Bij de eerste alarmeerende berichten over den critiek geworden toestand in Europa verdween de werklust of wees de ambitie slechts op halve kracht.

Enkele groote firma's hadden van hun voornemen kennis gegeven, om het uitstellen stop te zetten. Toen kwam het bericht, dat de landvoogd de tentoonstelling niet zou komen openen. Men begreep, dat er van een plechtigheid of feestelijkheid geen sprake meer kon zijn.

Velen dachten, dat de expositie toch op 13 Augustus gehouden zou kunnen worden, al ware het dan ook zonder feestelijkheid.

Het aantal werklieden werd verminderd. Op het terrein begon het stil te worden. Het leek, alsof door de onzekerheid, waarin men verkeerde, of de opening op den eenmaal vastgestelden datum zou plaats hebben of niet, al het fut voor het laatste werk er uit was. Den 13en Augustus!

Op de laatste vergadering, door de exposanten op het terrein gehouden, werd besloten, aan het hoofdbestuur mede te deelen, dat de vergadering zich verklaard had voor de opening op dien datum. De meeste bestuursleden dachten er over, de tentoonstelling op dien dag te openen zonder feestelijkheden, zonder openingstoespraak.

Maar de resident van Semarang heeft, terecht, gemeend, om naar aanleiding van den onrustigen tijd, het hoofdbestuur in overweging te moeten geven, van het openen der tentoonstelling op 13 Augustus af te zien en het hoofdbestuur heeft het wenschelijk geacht, zich te schikken naar den in het algemeen belang uitgesproken wensch van den vertegenwoordiger der regeering, die de tentoonstelling krachtig gesteund heeft.

Er zit heel wat aan vast, om een groote tentoonstelling, die bijna geheel gereed is, uit te stellen. Men had rekening te houden met de verpachting der entrées, de uit te spelen loterij, waarvan alle loten afgestaan zijn, met de contracten voor verlichting, de contracten voor de gemaklijkheden, de uitgaven der overgekomen exposanten, den aard van sommige gebouwen, den moesson, de meerdere uitgaven voor terrein-onderhoud en voor het onderhoud der uitstallingen, de meerdere uitgaven voor de bewaking van paviljoens, de beschikking over werklieden en materialen, enz., enz.

De uitgebreide administratie heeft kans, daardoor in de war te loopen, en wat erger is: de tentoonstelling heeft kans, zwaar te lijden. Immers: zullen de exposanten blijven, of naar hun standplaatsen terugkeeren; zullen zij weerom komen of niet; zullen zij hun inzendingen laten staan of weer inpakken; zullen er weer werklieden beschikbaar zijn, zal er weer gewerkt worden met animo als voorheen? Anderen durven nauwelijks de sombere vraag te stellen: Zal het op 31 Augustus weer niet noodig zijn, uit te stellen, zoo ja, wat dan?

Laten wij vurig hopen, dat tegen het einde der maand de grauwe crisis der triestige tijden voorbij moge zijn! De Samarangsche tentoonstelling verdient om haar schoonheid en belangrijkheid en om de energie, waarmee zij opgezet is, een glorieuze opening en een schitterend succes. (Javabode).

Bij de opening van de koloniale tentoonstelling zal in

het paviljoen „de Vrouw“ een feestcantate worden gezongen door een dameskoor.

De Juristen zullen hun congres hebben dadelijk na de opening.

Van 5—8 October zal het congres van het Kon. Instituut van ingenieurs gehouden worden.

Op 28 Juli waren reeds de Semarang aangekomen, de regeeringscommissarissen van West-Australië en Japan, de hoofdadministrateur der Deli Maatschappij, de landmeter van Deli, majoor Veltman voor Atiësche en de aspirant controleur Reijts voor Bandjermasinsche inzendingen.

In het Chineesche paviljoen komen inzendingen van de Chineesche regeering en van vijf Chineesche steden. Porselein en borduurwerk, meer dan tweeduizend stuks. Midden in het Chineesche park komt een fontein bij een Chineesch eethuis.

Djokdjakarta zal aan de koloniale tentoonstelling deelnemen door de oprichting van een eigen paviljoen, dat den vorm zal hebben van een soort kraton met vier bastions, en waarin verschillende Inlandsche nijveren hun uitstallingen zullen hebben.

Het grootste gedeelte van de kosten, benodigd voor de oprichting van het gebouw, wordt betaald door den sultan, die ook een inzending uit eigen verblijf zal doen uitstellen.

In October zal een baby-show worden gehouden.

Naar de „Loc.“ meedeelt loopen trams van het tentoonstellingsgebouw naar de aloon-aloon, om het kwartier tot een uur 's nachts.

Een stoomtram op Bali op initiatief van den heer E. C. Abendanon.

In April van het vorig jaar werd aan den heer E. C. Abendanon een concessie verleend voor den aanleg en de exploitatie van een stoomtramweg op het eiland Bali, loopende van Gianjar naar Den Pasar en van daar in oostwaartsche en vervolgens in zuidwaartsche richting omhoog langs de strandkampong Soeong Batang Kendal en over het eiland Serangan naar den aanlegsteiger aan de noordzijde van de vaartgeul van Benoa, terwijl in de concessie mede begrepen is het aanleggen van een zijtak van Den Pasar naar Tabanan.

Binnen den daarvoor gestelden termijn is volgens van den minister van koloniën ontvangen bericht, de bedongen waarborgsom van 12 mille in Nederland gestort, zoodat de concessie is aanvaard.

Binnen drie jaren moet nu de tramweg geheel gereed en in exploitatie gebracht zijn.

De levensvatbaarheid staat vrijwel vast, daar de tram zal loopen door een uiterst welvarende streek.

Binnen één jaar na de plaats gehad hebbende aanvaarding, moet de houder de concessie overdragen aan eene in Nederland of Indië gevestigde naamlooze vennootschap.

De concessie is verleend voor een tijdvak van 99 jaren, gerekend van den dag der aanvaarding.

De regeering heeft zich echter het recht voorbehouden den tramweg, nadat sedert de openstelling voor het algemeen verkeer 10 jaar zal zijn verstreken, te allen tijde te naasten.

*) Daar ons deze week geen O.-I. mail bereikte, nemen wij dit uit een vorige over.

Red.-Com.

PERRY & Co. Hutkoffers - Uitrustingskisten HOOGSTRAAT
- Mailkoffers - Regenjassen - 20.

De Javabode teekent volledigheidshalve hierbij aan, dat aan denzelfden ondernemer ook een concessie is verleend voor den aanleg van een tramlijn op Lombok. Van de aanvaarding daarvan schijnt te Batavia nog niets bekend te zijn.

Suriname.

Het blad „Suriname“ van 25 Augustus bestrijdt het jongste concept-contract in zake de bacoven-cultuur door de Rotterdamsche combinatie aan de planters voorgelegd.

Wij nemen hier het slot van het artikel over:

„Ons komt het voor, dat ook dit contract onaannemelijk is op grond van al het bovenstaande. Men kan wachten. Er zijn, wil de Rotterd. combinatie niet meer, andere maatschappijen achter de hand, die wel zullen willen.

Op dit oogenblik zijn er trouwens slechts heel enkele ondernemingen, die dadelijk bacoven zouden kunnen leveren; van de rest is de cultuur zoo goed als geheel verdwenen. Men zou dus niet in staat zijn aan de eerste eischen van het contract te voldoen: levering van 13000 bossen per maand.

Men moet dus ook er rekening mee houden, dat bij het aangaan van een nieuw contract, men niet tot dadelijke levering van een eenigszins beduidende hoeveelheid in staat zal zijn, doch den tijd moet hebben om opnieuw te planten.

Onze indruk is, dat de bacoven-cultuur in Suriname stervende is, wat zeer te betreuren zou zijn. De geniale gedachte van gouverneur Lely heeft niet zulk een roemloos einde verdiend.

* * *

Wij lezen in „Suriname“ van 1 September:

„De balataverordening is Zaterdagavond met 6 tegen 2 stemmen aangenomen. Tegen de verordening stemden de heeren Van Ommeren en May. En dezen verklaarden, dat het beginsel haar voor hen onaannemelijk maakte; voor het werk hadden zij groote waardeering. De heer van Ommeren verklaarde zelfs — en de heer May sloot zich daarbij aan — dat hij zelden met zooveel genoegen de behandeling van een verordening had meegemaakt als met dit degelijk in elkaar gezet ontwerp het geval is geweest.

Na de zitting mocht de heer Gaymans, die de vader van dit ontwerp is, en er zich zoo in doorkneed toonde, dat hij zelfs de leiding aan de vergadering gaf, de gelukwensen van alle aanwezigen in ontvangst nemen.

Onder de stukken bij de ontwerp-balata verordening overgelegd, vonden wij ook een „nota betreffende de toekomstige balata-exploitatie in de kolonie Suriname“, van de hand van Dr. A. H. Berkhout, oud O.-I. houtvester, leeraar aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen.

* * *

H. v. S. schrijft aan „De Nieuwe Courant“ van 24 September:

„Naar aanleiding van tot mij gericht verzoek zijn de vier stuks nood-papierengeld, in het Ochtendblad van de „N. C.“ d.d. 22 September opgenoemd, benevens vier stuks kaartengeld van Suriname van 1809, ter bezichtiging gesteld op de tentoonstelling van Oude Kunst, die in de kunstzaal Kleykamp, Oranjestraat 9, wordt gehouden ten bate van het Haagsche Steuncomité 1914.

Het Surinaamsche kaartengeld bestaat uit speelkaarten en gedeelten ervan, waarbij het Groot-zegel van Suriname 1809 staat op het stuk van 1/10 en het klein-zegel op die van 1/2—10 stuivers, 1/1, 15 stuivers en 10 stuivers.

Wat de receptissen aangaat, deze werden behalve in Den Haag in 1795 nog uitgegeven door de steden Middelburg, Alkmaar, Brielle, Gorinchem, Dordrecht, Gouda, Delft, Schiedam en Rotterdam.

In Suriname was reeds ingevolge Resolutie van 19 Mei 1761, kaartengeld uitgegeven, waarvan het bedrag in 1767 al tot f 710.000 was gestegen. Ingevolge Resolutie van gouverneur en raden van Crimineele Justitie en Politie van den 19 December 1781, werd opnieuw kaartengeld uitgegeven wegens de buitengewone schaarschte van geld, veroorzaakt door den oorlog met Engeland; het bedrag nam steeds toe. Alleen door den gouverneur Frederici, 1796—1798, werd voor f 2.385.700 in omloop gebracht en reeds bij de komst der Engelschen was er voor zes millioen in circulatie. In 1827 werd tot inwisseling besloten, die in 1828 plaats had. (Zie Publicatie d.d. 16/24 January 1828 I. B. no. 1).

Aan de Kaap de Goede Hoop was reeds in 1714 nood-papierengeld uitgegeven en ook van Mei 1782—Mei 1783. Op Java was dit het geval van 1796—1801.

In de vervolgen op het werk van Van Loon vindt men nog meer gegevens en ook enkele afbeeldingen.

* * *

Ons werd toegezonden „Onze Javanen“, door H. Bielke, zending der Broedergemeente te Liliëndal, uitgegeven door het Zendinggenootschap der Broedergemeente te Zeist. Het met een 5-tal aardige kiekjes verlichte boekje handelt over het zendingswerk der Broedergemeente onder de Javanen in Suriname. De verschillende hoofdstukken hebben tot opschrift:

- I. Waarom de Broedergemeente deze nieuwe taak op zich nam.
- II. Het was hoog noodig dat de arbeid begonnen werd.
- III. Vergeefsche moeite?
- IV. God schonk ons zegen op ons werk.
- V. En hoe nu verder?

In het laatste hoofdstuk lezen wij:

„....., Hiermede komen we over de middelen te spreken zonder welke geen arbeid bestaan kan. Reeds de bestaande arbeid kost aan ons bestuur in Duitschland jaarlijks veel geld. Terwijl het toch afspraak was, dat voor dezen nieuwen tak de kosten geheel in Holland zouden gedragen worden!“

En verder:

„Wie wil ons steunen opdat onze plannen verwezenlijkt kunnen worden?“

Waar is bijv. de jonge Hollander, die zich voor de Javanen geven wil? Vanwaar moeten allereerst de noodige middelen komen?

Duitschland kan niet meer doen dan het reeds doet. En waarlijk: Neerland, het is uwe zaak, deze Javanen in Suriname!

Daarom hebben wij vrijmoedigheid u te vragen: Wilt ge, kunt ge niet ook er toe mede helpen dat de vrijheid en het leven komen tot onze arme immigranten hier in deze, ook voor hen, verre West?

Zoudt ge niet door veel of weinig ons „kapitaal voor de Javanen zending“ op de gewenschte hoogte kunnen helpen brengen, of door een jaarlijksche bijdrage ons ruggesteun willen geven?“

* * *

Uit de „N. R. Ct.“ van 26 September knippen wij het volgende:

Onder het opschrift „Een klinkend bewijs van sympathie“ lezen wij in het Handelsbl. van Antwerpen:

„De Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij van Amsterdam, alhoewel zij bijna geen rechtstreekse betrekkingen met onze haven heeft, stuurde aan onzen stadgenoot, heer Gustave E. van den Broeck, het volgende schrijven:

Het is ons eene behoefte, in deze dagen van groot leed voor het Belgisch volk, iets tot leniging daarvan bij te dragen en wij verzoeken u voor onze rekening en mede uit naam van den Koninklijken West-Indischen Maildienst, eene som van 5000 fr. aan het comité of den persoon te overhandigen, welke, naar uwe meening, daaraan de meest gewenschte bestemming zal geven.

Hoogachtend, enz.

M. Gustave E. van den Broeck stortte 2500 fr. aan het Roode Kruis en 2500 fr. aan het Comité van hulp aan Noodlijdenden.

Wij zijn overtuigd, de gevoelens van de gansche bevolking uit te drukken, door in naam van noodlijdenden en gewonden, aan de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij en aan den Koninklijken West-Indischen Maildienst, mitsgaders aan de Nederlandsche bevolking, de uitdrukking onzer diepe erkentelijkheid te sturen.“

Curaçao.

De uit Curaçao ontvangen couranten bevatten het volgende officieel bericht.

„Blijkens hedenmorgen ontvangen telegram van Z. E. den Minister van Koloniën, is het de wensch van Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koningin, dat Hoogstderzelve verjaardag op geenerlei wijze zal gevierd worden.

Willemstad, den 28sten Aug. 1914.

De Gouverneur van Curaçao,
NUYENS.

De „Curaçaosche Crt.“ voegt daaraan toe:

„Zooals de in dit nummer voorkomende bekendmaking van den Gouverneur reeds aangeeft, is het de wensch van Hare Majesteit de Koningin, dat Hoogstderzelve verjaardag geheel onopgemerkt zal voorbijgaan.

Op dien dag zullen, naar wij uit goede bron vernemen, geen schoten worden gelost en geen vlaggen worden geschen. Ook de gouvernementkantoren zullen dien dag niet gesloten zijn. Waar de wensch van Hare Majesteit in deze zoo duidelijk is te kennen gegeven, zullen ook zeker de particulieren zich daaraan voegen.“

* * *

Onder de bekendmakingen vermeldt hetzelfde blad o.m.: „Aan den heer N. H. Henriquez is op zijn verzoek eervol ontslag verleend als plaatsvervangend lid van den Raad van Justitie en plaatsvervangend kantonrechter op St. Eustatius en als secretaris van den Voogdijraad aldaar; de heer H. H. Johnson is benoemd tot plaatsvervangend lid van den Raad van Justitie en plaatsvervangend kantonrechter, en de heer B. I. Mussenden tot secretaris van den Voogdijraad aldaar.

Aan den assistent-torenwachter bij den vuurtoren op Klein-Curaçao, J. L. Jacobs is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

De heer Antonio de Groot, in het bezit van een akte als onderwijzer 3de klasse, is tijdelijk werkzaam gesteld aan de openbare lagere school op St. Eustatius.

Aan den Inspecteur der belastingen alhier, A. G. Stadius Muller, is tot herstel van gezondheid, drie maanden verlof verleend; de Koloniale Ontvanger H. Stadius Muller is tijdelijk ontheven van die functiën en tijdelijk belast met die van Inspecteur der belastingen; de hoofdcommies J. W. J. van der Linde Schotborgh met die van Koloniale Ontvanger; de tijd. sub-ontvanger der invoerrechten en accijnzen alhier M. Ph. van Romondt is overgeplaatst naar het postkantoor; en de geëmployeerde J. P.

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleenin

Prolongatie - Deposito - C...

Safe-Inrichting.

P. G. JANSSEN'S

Luxe Verhuur Auto's.

Eenig Adres:

Koninginnegracht

1c,

over Hoofdingang Dierentuin,

Men lette op Telefoon No.

H 852 en H 404.

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAAT 11
SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

PLAAT- EN KUNSTHANDEL

Spiegel- en Lijstenfabriek

GEKLEURDE EN ZWARTE GRAVURES EN ETSEN
IN RUIME KEUZE.

Billijke prijzen voor het Encadreeren van Olieverfschilderijen,
Gravures, Foto's, Platen, Teekeningen, enz.

P. J. CRAMWINCKEL Jr.

PIET HEINSTRAT 36, TEL. No. 1906.

Speciaal ingericht voor Export naar de Tropen.

VELE ATTESTEN VAN INDISCHE FAMILIES.

E. Corsira is tijdelijk belast met de functiën van sub-ontvanger der invoerrechten en accijnzen.

Aan den heer M. W. T. Cruger, lid van den Raad van Justitie op St. Eustatius sedert de invoering in deze kolonie van de nieuwe wetgeving op den 1n Mei 1869, is onder dankbetuiging voor de als zoodanig bewezen diensten, op verzoek eervol ontslag verleend.

Genoemde heer Cruger, tijdelijk belast met de functiën van Griffier van den Raad van Justitie en het kantongerecht, Secretaris van den Raad van Politie en adjunct-ijker op St. Eustatius, is op zijn verzoek eervol uit die functiën ontheven; het lid-plaatsvervanger van den van Justitie aldaar, G. J. Hassell, is benoemd tot lid en de heer J. G. C. Every Jr. tot lid-plaatsvervanger; de heer B. J. Mussenden is tijdelijk belast met de functiën van Griffier van den Raad van Justitie en het kantongerecht, secretaris van den Raad van Politie, koloniaal schrijver, adjunct-ijker en klerk ter posterij op St. Eustatius, en tevens met den postspaarbankdienst.

Aan den marechausee 1ste klasse B. van der Spuy is voortverder herstel van gezondheid een maand verlofsverlenging verleend.

De vastgestelde quarantaine-maatregelen tegen schepen, komende van Havana, zijn buiten werking gesteld.

Aan den kantonrechter alhier H. J. T. Boomgaard is om gewichtige redenen een maand verlof verleend; en de 1ste plaatsvervangend kantonrechter H. H. R. Chapman is gedurende den verloftijd van den titularis tijdelijk belast met zijne functiën.

Aan den havenmeester en loods aan de Paardenbaai op Aruba, R. J. Beaujon, is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

De leeraar bij de Hendrikschool te Paramaribo, H. Meerding, is benoemd tot Inspecteur voor het onderwijs in de kolonie Curaçao.

De Gouvernements-Secretaris,

J. F. HAAIJEN.

* * *

Na op Curaçao gedurende vier jaar het ambt van consul van Columbia bekleed te hebben, is de heer Jorge Luna Ospina naar zijn land teruggekeerd.

* * *

In de „Vrijmoedige” van 27 Aug. j.l. lezen wij:

De heeren H. C. Gilhuys en L. C. Aletrino, artsen, zijn benoemd tot officieren van gezondheid 2e klasse bij het Indische leger. Beide heeren zijn 20 Juli l.l. hier aangekomen om hun geboorteland te bezoeken.

Door den gouverneur is 2 Augustus aan den minister van koloniën telegraphisch gevraagd, of op geregelde voortzetting van den veertiendaagschen gebruikelijken aanvoer van rijst uit Nederland naar Suriname — als zijnde een levensbelang der kolonie — kan worden gerekend.

* * *

Van den minister werd denzelfden dag bericht ontvangen, dat Harer Majesteits oorlogsschepen „Heemskerk” en „Kortenaar” van Mexico naar Curaçao zullen vertrekken.

* * *

Kolon. Staten. — De heer W. P. Hering, het gekozen lid der kolon. Staten — over wiens toelating alsnog moest worden beslist door het college — heeft zijn ontslag genomen als statenlid.

* * *

Eenige opschudding werd op 24 Aug. j.l. te Willemstad veroorzaakt door het radiographisch bericht uit Aruba, dat een vreemd oorlogsschip dit eiland voorbij was gevaaren, koers zettende naar Curaçao. In den namiddag verscheen dan ook de Fransche kruiser „Condé” voor de haven. Tegelijkertijd was Hr. Ms. „Kortenaar” er ook.

Een officier van de „Condé” kwam, vergezeld van den luit. ter zee 2e klasse van de „Kortenaar” H. Nieuwenhuys, aan wal en bracht een bezoek aan den waarn. consulaire agent van Frankrijk, den Britschen consul en het station van den Franschen kabel. Toen hij weer aan boord terug was, stoomde de „Condé” weg.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Paedagogische Lessen.

Er zijn zaken — alzo de „Pantjaran Warta” — die door de Inlanders nog steeds verkeerd begrepen worden, hetgeen schade doet aan de zoo gewenschte bevordering der ontwikkeling van het volk. Vaak hoort men uit den mond van den Javaan, die geen ander onderwijs genoten heeft, dan dat wat hij van de langgans en pesantrens heeft opgestoken, de verzuchting: „Wat baat u al die aardsche wijsheid, die toch niet bestendig is. Beter is het zich met de zaken van hiernamaals bezig te houden, want de hemel is toch het einddoel van ons leven, daar is de onsterfelijkheid”. En zoo redeneerende, denkt de Javaan een Gode welgevallig leven te leiden, als hij zich afzondert en zijn tijd in godsdienstige overpeinzingen doorbrengt. En toch is dit in strijd met de ware leer door onzen godsdienst voorgeschreven. Hij, die daarvan goed op de hoogte is en zijn zinnen bij elkaar heeft, zal niet te werk gaan als die domme Javaan, want dom is hij, die niet inziet, dat aardsche kennis en hemelsche wijsheid samen moeten gaan.

Strevende naar de heerlijkheden van het eeuwige leven, mogen wij onze aardsche plichten niet uit het oog verliezen. Neem b.v. eens twee menschen, die beiden dood zijn gegaan. De eene was straatarm, omdat hij zich niet om aardsche dingen bekommerde en slechts het oog had op de hemelsche zaligheid. De andere behoorde tot de welgestelden, had zorg voor het aardsche wel en wee, terwijl toch zijne gedachten zich ook bezig hielden met hooger geestelijk goed. Wie dezer twee heeft nu zijn leven 't best besteed? Aan wien van de twee zullen de dankbare gedachten der nabestaanden en andere overlevenden 't meest gewijd zijn? Wat betreft de lijkverzorging, de Sedekas, de gebeden, vraag ik: voor wien dezer beide afgestorvenen zal ingevolge de voorschriften van onzen godsdienst het meest gedaan worden? Het antwoord is niet twijfelachtig. Voor den rijke zal meer zorg besteed worden, niet omdat hij rijk is geweest, maar omdat hij beter heeft geleefd. De arme vrome zal aan zijn lot worden overgelaten. Het witte lijkkleed zelfs zullen de kampongbewoners niet voor hem over hebben, niet omdat hij arm is geweest, maar omdat hij in zijn zoogenaamde vroomheid een zelfzuchtig leven heeft geleid, niets werelds voor zich zelf, maar ook niet voor zijn naasten heeft over gehad. Wie van die twee zal het in het leven van hiernamaals beter hebben? Wie van die twee zal hier in dit aardsche leven ten voorbeeld gesteld worden? Ook hierop zal het antwoord niet twijfelachtig zijn. Een op aarde welbesteed leven geeft een zekere aanbeveling voor het toekomstige leven. Onze godsdienst schrijft o.a. voor: te trachten minstens ééns in het leven de bedevaart naar Mekka te ondernemen. Ligt hierin niet een prikkel om zich een aardsch bestaan te verzekeren, niet toch van armoede en ontbering, maar van welgesteldheid en tevredenheid. Dat de Inlanders toch willen bedenken, dat zij werk moeten maken van aardsche zaken, zonder daarom de hemelsche dingen te verwaarloosen. Zijn we dan op aarde geplaatst om niets uit te voeren en bij de pakken te zitten? Moeten wij niet veeleer werken en met de ons gegeven talenten woekeren, om ons een goed bestaan te verzekeren, ten bate van het algemeen, in geen geval toch om in armoede weg te sterven. Het hemelsche ideaal mogen wij natuurlijk niet uit 't oog verliezen. Ook dat moeten wij zien te grijpen, opdat na den afgelegden aardschen loopbaan, aan ons werken en streven de kroon der zaligheid mag worden gegeven. Ouders, weest versfandig, geeft uwen kinderen een goede opvoeding, laat hen naar de beste scholen gaan, opdat zij daar de noodige kundigheden voor deze wereld deelachtig worden. Laat hen ook godsdienstonderwijs (men g a d j i) genieten, opdat zij niet onkundig blijven van die kennis en het vooruitzicht van het latere, eeuwige leven. Ouders weest streng voor uwe kinderen, in dezen zin namelijk — en dit is de ware liefde — dat zij hen niet toegeeft. Zijn zij ondeugend, dan moet hun het verkeerde daarvan onder het oog gebracht worden. Zij moeten niet denken, dat zij alles mogen doen, nu zij de scholen bezoeken. Vele ouders plaatsen hunne schoolgaande kinderen op een hoogte, die hen verwaand en later onhandelbaar maakt. Een plaag worden zij, voor de ouders in de eerste plaats. Zij degen later niet in de maatschappij, waarin zij geplaatst worden. De zoons van landbouwers en handwerklieden verkiezen niet in het beroep of bedrijf van den vader werkzaam te zijn. Zij zijn op school geweest, zij hebben lezen en schrijven geleerd, Maleisch en Hollandsch, rekenen, enz. Een hoogeré positie willen zij dan voor zichzelf weggelegd hebben, met veel hormat en weinig arbeid. Ouders, brengt hun aan het verstand, dat de regenten, patih's, wedonos en djaksas ook zoons en kleinzons en neven hebben, die ook naar de lagere en hogere scholen gaan en later in de betrekkingen van hunne vaders en grootvaders en ooms geplaatst willen worden en dat zij met dezen, bij dezelfde of mindere kundigheden, toch niet kunnen concurreeren. Laat uwe kinderen een werkkring zoeken, waaruit zij het meeste voordeel kunnen trekken. Laat hen worden: timmerman, smid of een ander ambacht ter hand nemen. Geld moeten zij verdienen, want de mond moet in de eerste plaats gestopt worden. De rest komt van zelf, hormat krijgt ge dan op den koop toe!

In een volgend artikel schrijft de „Pantjaran Warta”: Het gaat nog niet zoals 't behoort met de aan te brengen beschaving bij onze jongens, want maar al te vaak ziet men, dat zij grooter geworden, hun tijd in ledigheid doorbrengen, veel kletsen en dobbelen, 's nachts uitgaan in gezelschap van slechte vrouwen. Zij, die de eene of andere betrekking moeten vervullen zijn dan den volgenden dag natuurlijk niet in staat hun werk naar behooren te verrichten en 't eind is, dat zij ontslagen worden. Van jongs af wordt bij hen dit leven in de hand gewerkt. Kinderen van zes à zeven jaar ziet men 's ochtends reeds op de straten adoe a jam (hanengevchten) of djangkrik (krekkel) spelen. Dit ziet men nooit bij kinderen van Europeesche ouders. Die worden 's ochtends thuis bezig gehouden. Bij de nalatige ouders ligt dus de schuld. Zij hebben zoogenaamd hunne kinderen zóó lief, dat zij 't hart niet hebben hen te laten werken, hen te verbieden of te onderhouden als zij iets verkeerd gedaan hebben. Zij geven hun in alles maar toe, uit vrees, dat die lieve kinderen anders van harteer ziek worden of weglopen. Die onverstandigen! Later hebben zij en de kinderen zelf er het meeste verdriet van.

Velen onzer kinderen raken later aan het opiumgebruik verslaafd, omdat zij klein zijnde reeds mee mochten doen om eens te probeeren. De slechte gevolgen hiervan zijn elders reeds zoo vaak beschreven, dat het zeker niet noodig is, er hier nog eens op te wijzen.

Hillmer & Co.

Noordeinde 58. Tel. 1667

PIQUÉ HEMDEN
f 2.75, f 3.50, f 4.- f 4.50.
Engelsche Hemden
steeds de nieuwste Dessins
van af f 2.50.
Rijke keuze DASSEN.
Gemaakte en Zelfbinders.

KON. NEDERL. MANDENFABRIEK
FERD. VAN VLIET
NOORDEINDE 158. DEN HAAG.
Artikelen voor de a.s. feesten
Mailbanken.

Gebroeders Domhoff

Hofkleermakers van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.

's-Gravenhage

Rotterdam

Parkstraat 8.

Mosseltrap 5-6-7.

Heeren- en Dames-Kleermakerij.
Uitrustingen voor Oost- en West-Indië.
Uniformen voor Zee- en Landmacht.
Rij- en Automobielkleeding.
Galakleeding en Ambtsgewaden.

Amsterdam

Nijmegen

Heerengracht 422.

Graafsche weg 9.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BIJ ALLEN - DIE - MET - VERLOF - IN - NEDERLAND - VERTOEVEN
DEGELIJK - ONDERWIS - IN
DUITSCH - ENGLISCH - FRANSCHE - SPAANSCH - ITALIAANSCH.
LET - OP - HET - JUISTE - ADRES - DER - ORIGINEELE - BERLITZSCHOOL
— OVER DE WAALSCHER-KERK —
58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

M. VISSER,

voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

GESCHER & KEMPER
ROTTERDAM - BREDA AMSTERDAM - ARNHEM
TAPIJTHANDEL
EN COMPLETE
MEUBILEERING
VLAMINGSTR. 22. DEN HAAG

A. LAARMAN,

Valeriusstraat 106.

Koningstraat 112,

Witte de Withstraat hoek Da Costastraat.

DEN HAAG.

KOFFIE - THEE.

Kruideniers-, Grutterswaren en Comestibles

Onderwijs-belangen.

De leerlingen van de kweekschool voor Inl. onderwijzers te Djokjakarta hebben onlangs, volgens de Sinar Djawa, een wajang wong-voorstelling gegeven en de „Wahjoe Tjakraningrat” opgevoerd, waarvan de opbrengst ten bate kwam der meisjesscholen te Jodonegaran en Ngepasan. Vele hooggeplaatsten onder de Inlandsche ambtenaarswereld, ook Europeanen en Chineezers waren daarbij tegenwoordig.

Hetzelfde blad deelt mede, dat de pogingen tot dusverre in Salatiga aangewend om daar een M. U. L. O. op te richten, mislukt zijn. De moed wordt echter niet opgegeven, men blijft hopen op toenemende belangstelling, opdat het volgende jaar de school tot stand zal kunnen komen.

Te Semarang werd, mede volgens de „Sinar Djawa”, een vergadering in het logegebouw gehouden, om een vereeniging op te richten tot opleiding van Inlandsche ziekenverpleegsters. Deze bijeenkomst werd gepreseed door Mr. Dr. Joekes. Hoewel niet vele inlanders daarbij tegenwoordig waren, kon toen toch tot de verkiezing van een bestuur worden overgegaan, dat als volgt is samengesteld: Dr. van Lonkhuyzen, voorzitter; Mas Soedjono (president van de S. I.) secretaris; mevrouw Valkenburg, penningmeesteres; de dames Lim-Bergsma, raden ajoe, regent Semarang, raden adjeng Soediarti (dochter van Raden Mas Soenario, onder-collecteur van Semarang) en Raden ajoe Soemantri Sosrohadi koesoemo (zuster van wijlen Raden adjeng Kartini) leden. De vereeniging draagt den naam van het „Inlandsch Zusterhuis”.

Volgens de „Bintang Soerabaja” zijn Europeesche en Inlandsche onderwijzers te Soerabaja bezig om daar een vereeniging van Inlandsche padvindsters op te richten.

De S. I. in Borneo.

Aangaande de uitbreiding van de Sarikat Islam, verneemt de „Sinar Djawa” het volgende uit de „Oetoesan Hindia”:

In de Zuiderafdeeling van Borneo heeft de „S. I.” ook reeds vasten voet gezet. Te Bandjarmasin zelf is zij al goed geregeld. De vereeniging S. I. „Plaihari” ondervindt echter nog al tegenstand van Inlanders, die haar niet goed gezind zijn. Laten we geduldig afwachten wie eindelijk overwinnen zal, schrijft de berichtgever. De afdeeling „Martapoera” gaat daarentegen goed vooruit; zij heeft reeds een eigen clubgebouw, waaraan de naam van „Daroes salam” gegeven is. De S. I.-gedelegeerde van het Centraal Comité, de heer Sosrokhardono, die zich te Bandjarmasin bevond, werd door de afdeeling Martapoera uitgenoodigd daar een algemeene vergadering te beleggen voor het samenstellen van een huishoudelijk reglement. Kort geleden werd de afdeeling „Bekoempai” (Maraban) opgericht, die nu reeds een request heeft ingediend om rechtspersoonlijkheid aan te vragen. Ook zij ondervindt wel eenigen tegenstand, maar later zal blijken, dat de S. I. toch de zegepraal zal behalen.

Op verzoek van eenige Inlanders van „Moeara Téwé” werd van Bandjarmasin een gedelegeerde gezonden, om daar ook een afdeeling S. I. op te richten. Hetzelfde gebeurde te Koala Kapoas. Het was bovengenoemde heer Sosrokhardono, die overkwam en de vereeniging tot stand bracht. De berichtgever eindigt met de woorden, die langzamerhand als „slotvuurwerk” burgerrecht hebben gekregen, n.l. die, welke te Soerabaja door den translateur verkeerd werden vertaald en zóó door den heer van Geuns, hoofdredacteur van het Soerabajaasch Handelsblad, overgenomen: Vooruit Inlanders, vooruit Mohamedanen. Indië vooruit. Het Koninkrijk der Nederlanden blijve gehandhaafd. (Kekallah Keradjaan Blanda).

WAT DE CHINEES VERTELT.**Pestbestrijding.**

Enkele bladen, waaronder ook de „Bintang Soerabaja”, maken melding van grove willekeur bij de pestbestrijding. Een ingezetene o.a. van een dessu uit het onderdistrict Padjnan (Soerabaja) kreeg last om met spoed naar de pestbarakken te verhuizen. Hij had niets bij zich. Men liet hem geen tijd om iets mee te nemen, terwijl het gebouw toch nog niet gereed was en de Inlanders dus onder den blooten hemel moesten slapen. De verlaten huizen en goederen moesten zonder bewaking blijven. Een buitenkansje voor allerlei slecht volk, dat er ook van geprofiteerd heeft om te stelen. De politie deed geen moeite om die diefstallen tegen te gaan of katrangan te zoeken. Algemeen is men hoogst verwonderd en geërgerd, dat door het bestuur maatregelen worden ten uitvoer gelegd, welke nog niet voldoende waren voorbereid.

Verskil tusschen Japanners en Chineezers in N. I.

De „Pewarta Soerabaja” schrijft: Hoe vreemd met ons Chineezers in N.-I. soms wordt omgesprongen, kan weer uit het volgende blijken: Twee vreemde Oosterlingen stonden onlangs op het station te Kediri om plaatskaartjes te koop. Voor het loket stootten zij bij ongeluk een Europeaan aan, die daar met hetzelfde doel kwam. Die Europeaan werd kwaad en begon te schelden, de beide anderen lieten zich echter ook niet onbetuigd. De

eerste diende daarop zijn beklag bij den stationschef in. Zonder de anderen, die voor Chineezers werden aangezien, eerst te hooren, werd de politie er bij gehaald om hen aan te houden en in verzekerde bewaring te stellen. Zij verzetten zich hiertegen, wat een groote consternatie op het perron veroorzaakte. En toen bleek..... dat zij Japansche onderdanen waren, zoodat de politie met haar handen van hen af kon blijven. Waren zij echter Chineesche onderdanen geweest, dan zouden zij, zonder iets noemenswaardigs misdreven te hebben, door de politie zijn aangehouden geworden!

Alweder opstootjes.

In Tangerang kwamen onlangs al weer opstootjes voor tusschen Inlanders en Chineezers. Gelukkig werd daarvan echter spoedig de kop ingedrukt. Er werd niet bij vermeld, dat de Inlanders leden van de S. I. waren. Te verwonderen zou dit zeker niet zijn, daar deze menschen geen manieren kennen en telkens weer hier en daar een ergelijk brutale houding aannemen, zoo schrijft de „Pewarta Soerabaja”.

Van Vreemde Koloniën.

Nu geheel de wereld vol is van de torpedeering van drie Engelsche kruisers, Aboukir, Hoque en Cressy, door den Duitschen onderzeeër U 9, en nu dit bedrijf zich vlak onder Nederlands kust heeft afgespeeld, mag het bijzondere actualiteit hebben een aantal marinestukken uit dezen oorlog te releveeren. Wordt wel eens verwondering uitgesproken, dat de zeemacht langer talmt, dan verwacht werd, met een groote rol te vervullen, zij is toch geenszins stil blijven zitten. Over haar aandeel in de vermeerstering van eenige koloniën spraken wij reeds in vorige overzichten, maar ook in het ruime sop is het geenszins zonder strijd gebleven. Wel staat ons, als de oorlog aanhoudt, veel meer te wachten, want Duitschland werkt hard aan het afmaken van 3 nieuwe dreadnoughts en 2 liniekruisers, terwijl 6 nieuwe lichte kruisers weldra in de vaart kunnen komen en Churchill heeft in zijn beroemde rede het vooruitzicht geopend van een Br. vloot, die over een half jaar twee maal zoo sterk zal zijn als de Duitse, maar zonder vooruit te loopen op de dingen, die komen kunnen, die komen kunnen ook voor de koloniën, zijn er behalve de vroeger door ons vermeldde, nog meer gebeurtenissen ter zee te boekstaven, waarvan wij hier eenige in herinnering brengen.

Wij gaan de overbekende Middellandsche Zee-geschiedenis van de Breslau en de Goeben, thans herschepen in de T. kruisers Miderli en Sultan Selim en op kruistocht in de Zwarte Zee, met stilzwijgen voorbij, al behoudt het gebeurde nog actualiteit doordien de betrokken vlootvoogd, die de schepen liet ontsnappen, ter verantwoording naar Engeland is opgeroepen.

Het totaal aantal D. vaartuigen, door de E. op zee of in de havens in en buiten Europa buitgemaakt, bedraagt een kleine 100, waarbij een gelijk aantal te voegen is, dat bij de oorlogsverklaring in E. havens is aangehouden. — Daarentegen hebben de D. een 70-tal E. schepen in hun havens in beslag genomen en een 12-tal genomen of tot zinken gebracht.

Reeds in de eerste helft van Augustus nam het E. schip Gwendolen het D. regeeringsvaartuig von Wissemann op het Nyassameer.

Een paar dagen later vernietigden de Fr. den Oostenr. kruiser Benta. Daarna onderging de D. hulpkruiser Wilhelm der Grosse hetzelfde lot. Bij Helgoland vernielden de E. drie kleine D. kruisers. Eenigen tijd meende men dat aan den E. kruiser Pathfinder een ongeluk was overkomen, maar thans is bekend, dat een duikboot het schip in den grond heeft geboord. De E. namen revanche, een hunner onderzeeërs bezorgde aan den D. kruiser Hela gelijk lot.

Zoals bekend heeft de D. pantserdekkruiser „Emden” een tocht gemaakt in de Br. Indische wateren. Wij lezen hierover nu t een en ander, dat uit de voorloopige berichten minder bekend was. Het schip begon zijn tocht op den 10en met het nemen van 't stoomschip „Indus”, dat zonk, nadat de bemanning aan boord van de Emden was overgebracht. Toen de kruiser de Golf van Bengalen inkwam, ving hij alle draadlooze telegrammen op, zoodat hij op de hoogte was van de voorgenomen beweging der schepen. Den 11en kreeg hij de Kabinga in zicht, die genomen werd, nadat de bemanning was overgegaan, deed hij 't schip zinken. Tusschen den 12en en 14en ondergingen de Killin en de Diplomat hetzelfde lot.

Een aangehouden, maar vrijgelaten Ital. stoomschip de Loredano, waarschuwde de andere in de haven van Calcutta aanwezige schepen, die zoodoende in veiligheid zijn gebleven. De tot zinken gebrachte schepen behoorden alle tot de koopvaardijvloot.

De Emden staat onder kapitein luitenant ter zee van Muller, telt 350 koppen en 12 kanonnen van 10.5 cM.

Hetzelfde schip heeft nu weer van zich doen spreken door de beschieting van Madras. Den 22en verscheen de kruiser voor de stad en loste 9 schoten. Het eerste raakte petroleumtanks en stak er twee in brand, die twee dagen doorbrandden (6½ miljoen L. gingen verloren.) Het telegraafkantoor, het zeemanshuis, spoorwagens werden beschadigd. Van de wal werd terug geschoten. Na een kwartier staakte de Emden het vuur. 8 personen werden bij de haven gedood. Het beschieten van deze voornaamste haven aan de Oostkust van Voor-Indië, die een half

**Venduhuis „Die Haghe”
Scheveningsche Veer 21
DEN HAAG.**

Alle dagen gelegenheid tot inbrengen van goederen.

Veilingsconditie: Men betaalt 4 pCt. van de ten verkoop ingezonden goederen.
DE DIRECTIE.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld internaat f 800.-

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-

De Directrice: A. J. NELCK

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen

Oudehavenkade n. l. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering;

Automobiolverzekering, Enz. Enz.

VRAAGT PROSPECTUS.

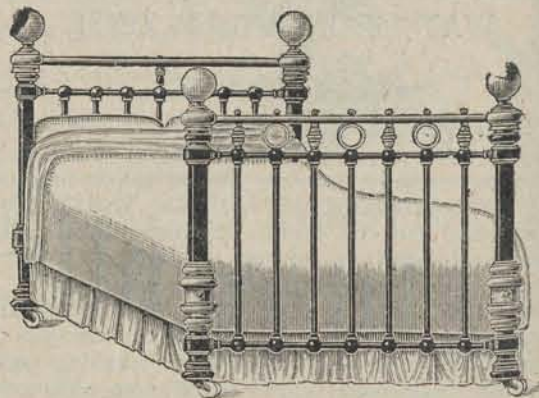
Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië
de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaja.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

millioen inwoners telt, brengt groote ongerustheid in de groote plaatsen.

Duitsch Nieuw Guinea is door een Br. smaldeel genomen. Na een strijd te land werd de hoofdplaats Friedrich-Wilhelmshaven door Australische troepen bezet.

De E. hulpkruiser Cap Trafalgar bracht zijn D. collega Carmania tot zinken.

Over het gevecht bij Zanzibar tusschen de Br. kanonierboot Pegasus en den D. kruiser Königsberg, waarover eerst slechts een telegram sprak, zijn officieel genoeg bijzonderheden ontvangen om het verloop te kunnen volgen. Zondag den 13en, naderde de Königsberg om 5 uur 's morgens full speed. Een uitgezonden Eng. verkenningssboot werd met 3 schoten buiten gevecht gesteld, waarop 't voorgevecht tusschen de twee oorlogsbodems begon. Het D. schip schoot veel juist dan het E. De strijd, reeds op 8 KM. ingezet, werd tot op 6½ KM. gebracht. De Pegasus zette alle kanonnen in werking, maar was na een kwartier onklaar geschoten, de bediening der stukken bracht vele offers, het schip werd ernstig beschadigd op de waterlijn en helde zwaar over. De Br. vlag werd twee maal neergeschoten en daarna door matrozen met de hand opgehouden. De Königsberg is, voor zoover bekend, niet beschadigd. Zoo ondervindt de Pegasus het keeren der kansen, hij toch had roem geogst voor Dar es Salam, de hoofdstad van D. Oost-Afrika en had de Möwe naar den bodem van de zee gezonden.

Niet minder dan 8 E. kruisers zoeken langs de kust van Z. Amerika naar de D. kruisers Dresden, Karlsruhe en Bremen.

In den Atlantischen Oceaan boorde de D. hulpkruiser Kronprinz Wilhelm de Br. Indian Prince in den grond, een D. koopvaardijsschip nam 15 man van de bemanning op en zette die te Santos aan wal; de Eberburg nam de overige bemanning op.

Een bericht uit Bimo meldt het in den grond boren van een Japansche torpedo door een D. kruiser, ter hoogte van Kiautsjau. Deze veste zelf zal 't thans wel benauid krijgen. Volgens Reuter althans is een E. troepenmacht bij de Laosjabaai geland om met de Japanners Kiautsjau te belegeren. Zij zou onder generaal Barnardiston staan en 2 bataljons infanterie met een detachement veldartillerie tellen, samen 3000 man.

De Australische vloot heeft zijn eerste schepenverlies te betreuen, vermoedelijk is dit echter niet aan een oorlogshandeling toe te schrijven. De onderzeeboot AE 1, onder commando van luit. t. z. Besant is met de bemanning van 34 onderofficieren en matrozen gezonken. Te vergeefs hebben andere van Melbourne gezonden schepen naar het wrak gezocht.

Komen wij nu weer even terug op ons punt van uitgang, het kranige stukje van den onderzeeër U 9, onder kapitein-luitenant t. z. Weddigen, dan meenen wij dat dit voor de toekomstplannen van de samenstelling van de vloeten van zeer groote betekenis kan worden. Niet alleen voor de verdediging van onze vaderlandsche kust en riviermonden, maar ook voor die van Nederlandsch-Indië kan dit tot conclusiën leiden, die, indien wij geheel buiten den oorlog blijven, het ons niet behoeven te doen betreuen nog geen tientallen van miljoenen aan eerste klasse kruisers besteed te hebben. Wij mogen dan echter de voorstellers toch geen verwijt maken van hun streven, want het is meer geluk dan wijsheid dat wij buiten den krijg gebleven zijn, de groote kans om er in gemoed te worden, terwijl wij ter zee in de koloniën niet gereed zijn om ons krachtig te doen gelden, wijst uit dat wij daar feitelijk te laat zijn geweest. Laat 't geluk ons niet verblinden in beoordeeling van wat gedaan is en wat verder te doen zal zijn.

Waar wij ditmaal onze aandacht geheel aan de verrichtingen ter zee gaven, vielen wel eenige gebeurtenissen van betekenis uit, zoals die in Zuid-Afrika, maar wij weerstaan de verleiding om te veel te geven; alleen, nu het met onzen landgenoot, den heer L. E. Westenenk, tot slot van rekening toch nog uitkomt zooals wij steeds verwacht hadden, zij dit feit even gememoreerd. De inspecteur van Anatoliën (Klein-Azië) is hier te lande teruggekeerd; hij heeft, evenals zijn Noorsche collega Hoff, gedaan gekregen, daar de Ottomaansche regeering van den onderlingen strijd harer Europeesche bedillers partij heeft getrokken, om van de haar opgedrongen hervormingen af te zien.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Nog een Inlandsche stem in verband met den Europeeschen oorlog.

In No. 48-49 van „De Indiër” schrijft Ratu Langie een hoofdartikel, hetwelk wij in zijn geheel overnemen.

Het is getiteld: De hoofden koel!
„In dezen tijd van beroering, in dezen tijd van groote gebeurtenissen, die elkander in een lange reeks opvolgen, is het zeker niet van belang ontbloeit het standpunt uiteen te zetten of vast te stellen, dat de indisch-nationale „Streber” moet innemen. Want ook op onze heilige zaak zal de algemeene toestand in Europa een enorm invloed uitoefenen. Daarom zal ik me, op risico van voor „leek” te worden uitgekredend door „deskundigen”, waar ik het noodig acht voor logische gedachtevorming, op het terrein der internationale politiek begeven. Door alle tijden heen toch is gebleken, dat de geschiedenis van een volk niet slechts gemaakt wordt door de inwendige stuwkracht alleen, maar dat ook de onderlinge verhouding der andere volkeren prof of aggressief ingrijpt in de ontwikkeling van 't volk. De overwinning, door de Duitschers in St. Quentin be-

haald, de inname van Lemberg door de Russen e.a. gebeurtenissen, zullea zich later aan den indischen geschiedvorschier toonen als onmisbare schakels in den keten van feitelijkheden die tot resultaat hadden den eindtoestand dien hij aanschouwt.

Alzoo dan; door den opgedreven levensstandaard in het centrum der hedendaagsche superieur-cultuur was de oorlog te voorspellen, als een uitvloeijing van een opgevoerde potentiaal energie. Voeg daarbij het feit, dat er zekere klassen van hoogen adel zijn, die op gebied van kunst en wetenschap op een middeleeuwsch standpunt zijn blijven staan, en zich jaren lang bot en half waanzinnig hebben getheoretiseerd over de beste strategie. Met die gegevens, onder deze omstandigheden was een oorlog onvermijdelijk, natuurlijk onder schoenlinkende leuzen van rassenstrijd tusschen slaven en Romanen enerzijds en Teutonen anderzijds.

Dan treft ons de nobele figuur van den Britschen minister van Buitenl. zaken, sir Edward Grey, die verheven boven diplomatiek gekuip de ellende voorzag waaraan de volkeren zouden worden overgeleverd, en als een boodschap van Hooger afkomst was zijn schrijven gericht aan de betrokken hoven om de geschillen langs vredelievenden weg op te lossen.

Wij zien het haast ongelooflijke gebeuren: de Duitschers vallen in België, en als wilde horden der Tartaren eertijds zouden hebben gedaan, worden de schatten van manuscripten in de Belgische universiteiten aan de vlammen prijs gegeven. Duizenden Belgische burgers werden gefusileerd omdat... ja omdat ze den moed hebben hun vaderland te helpen verdedigen, en omdat het Duitse leger geen francitreur in den rug duldt.

Arm België! Doch de eerbied van heel de wereld is het loon voor uw lijden. Eere, eere het dappere volk, het volk van leeuwen, dat den overmachtigen vijand het hoofd durft te bieden.

En nu kom ik tot de quaestie zelf: het lot van België kan ieder oogenblik ook door Nederland gedeeld worden. Herhaalde malen is door de oorlogvoerende mogendheden te kennen gegeven, dat niets hun aangenamer zou zijn, dan dat de Nederlandsche neutraliteit, integriteit en wat dies meer zij geëerbiedigd zal worden. Doch welke waarde hebben wij aan die verzekeringen te hechten? De onderlinge naijver der groote staten waarop de buitenlandsche politiek van de kleinen voornamelijk steunt, houdt heden op van gewicht te zijn. Want nu de oorlog er eenmaal is zullen de machtigen elkander niet meer naar de oogen hooven te zien. De vrees voor den oorlog bij de groote staten is er niet meer, om de eenvoudige reden dat de oorlog er is.

Wij mogen er dan ook op rekenen, dat zoodra het een of ander strategisch plan het noodig maakt, Zwitserland, Nederland en Denemarken niet ontzien zullen worden. Nu meer dan ooit blijkt op welk een zwakken ondergrond kleine naties hun bestaan voortleven. En met een dezer kleine naties zijn wij, Indiërs, thans ten nauwste verbonden. Als straks de krijgstoorts ook Nederland beschijnt, hoe hebben wij ons dan te houden. Wij die zooveel grieven hebben tegen de Nederlandsche overheersching. Is voor ons niet 't oogenblik gekomen om Nederland te laten wat 't is, en te zorgen voor eigen lijfbehoud...

In Godsnaam, laten wij de hoofden koel houden! Laten wij in deze kritische tijden niet bitter gestemd zijn! Bitterheid verblindt. Vergeten wij de onderlinge grieven, en laten wij slechts het goede van elkander onthouden. Het mag van ons later niet gezegd worden, dat het Indische volk in troebel water heeft gevischt. Wees fier, en strijd met open vizier! Doch ook om praktische redenen, moeten wij kalm zijn en wachten. Ik twijfel er geen moment aan of het zal ons lukken om in korten tijd het juk van den heerscher van ons af te schudden. De Javaansche en Amboneesche soldaten, vormende ruim ¼ gedeelte van de heele macht in Indië, zullen tot den laatsten man naar de insurgenten overloopen, er zijn onomstootelijke gronden om dit aan te nemen. *) Maar wat dan nog? In korten tijd staat een andere vijand voor de haven van Priok. En dien zullen wij nu niet kunnen weerstaan.

Laten wij deze woelige tijden doormaken naast Nederland, en leering trekken uit de groote gebeurtenissen. Doch laat de Nederlandsche regeering dan ook bezien de onverantwoordelijkheid van 't feit, dat men ons volk niet weerbaar heeft gemaakt. Ons volk van miljoenen, goed geoefend en wel bewapend, zal elken indringer kunnen weren, zoowel op Indischen als op Nederlandschen bodem, terwijl nu heel Indië als één open stad voor elken indringer openstaat. Laten de Indische militaire autoriteiten nog zoo schermen met de Preanger fortificaties, ik voor mij hecht er niet veel waarde aan, en ook vele deskundigen van Nederlandsche nationaliteit hebben wel eens schamper gelachen om die gewichtigdoenerij in Indië.

En toch, alles had anders kunnen zijn. In het schoone Insulinde had een krachtig volk kunnen staan, er had daar een leger van 3 à 4 miljoen soldaten kunnen zijn inplaats van de simpele 30 duizend, schutterij en barisan inclusie, die hoe goed de wil ook is, in één stormloop vernietigd kunnen worden. Als we dat bedenken dan krimpt ons het hart ineen, en menig onzer zal vurig wenschen dat de storm voorbij ga zonder ons mee te slepen. Doch, om ons eigen belang, laten wij ook dezen grief vergeten.

Indiërs, onthouden wij den Nederlanders onzen steun niet in deze moeilijke tijden. Dat gebiedt onze eer, en ons welbegrepen eigenbelang. Nog voel ik dat wij blind zullen zijn op de nieuwe banen die wij hebben te bewandelen, als wij ons van Nederland afscheiden. Nog is de Indische vrijheidsdag niet daar, en zelfs het ochtendgloren breekt nog niet door. 't Is nog donker om ons heen.

Dat de volksleiders in Indië toch doordrongen zijn van het besef, dat en moreele en praktische overwegingen ons geen andere keuze laten dan eensgezind met Nederland den storm het hoofd te bieden. Misschien, misschien dat in de bestrijding van een gemeenschappelijken vijand Indië en Nederlander tot elkander gevoerd zullen worden dichter dan ooit te voren, door wederzijdsche appreciatie.

Want waar kort te voren b.v. nog een absolute onverschilligheid voor het Belgenvolk bij de Indiërs was, voelt menig onzer nu een warme sympathie voor die dappere Walen en Vlamingen.

Waarom zou die sympathie niet geboren kunnen worden voor het Nederlandsche volk, welks taal wij spreken; ja nog meer, welks taal de eenige is, die wij het makkelijkst spreken of schrijven.

Gebeurt dit, groeit onder den druk van internationale betrekkingen de sympathie op tusschen Nederlander en Oost-Indiër, dan is ook de oplossing gevonden van het In-

*) Laat hier „het koele hoofd” schrijver zelf niet wat in de steek? Is 't wel zoo héél vaststaand dit overloopen naar de insurgenten? 't Is waar, veel reden tot dankbaarheid heeft het Indische volk aan het Nederlandsche niet, maar er bestaan toch banden, die maar niet zoo ineens verbroken kunnen worden. (Noot van de redactie van „De Indiër”).

H. S. VAN HASSELT
KLEERMAKER
NOORDEINDE 94 - DEN HAAG

Magazijn INSULINDE

Spuistraat 62 - DEN HAAG - Telefoon 3687

Indische Uitrustingen
Nuwelijks-Uitzetten

Eigen Ateliers voor Maatwerk.
GROOTSTE KEUZE. GOEDKOOPSTE PRIJZEN.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

A. J. LINNEWEEVER,

Westeinde 32a - 's-Gravenhage.

Orthopaedisch Schoenmaker

KURKVERHOOGINGEN

OP VERSCHILLENDE MANIEREN.

Laarzen met baleinen, Laarzen met steunwerk, Beugel-laarzen, enz. enz.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Marque Déposée „AU-CONDOR”

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

Exportation

Importation

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

Sigaren-Magazijn

„TRIO”

Lange Poten 19

Den Haag.

Speciaal adres voor Java Cigaretten

van
MAC GILLAVRY DJATI ROENGGO.

dische vraagstuk. De consequentie van het vraagstuk toch, het vaderland bovenal stellende, heeft vele Indiërs die de Nederlandsche cultuur hebben leeren waardeeren, pijnlijk getroffen. De consequentie, zeg ik, want op den duur zou bij het huidige aspect der quaestie, de afscheiding van Nederland voor Indië de eenige oplossing zijn.

De omstandigheden kunnen dit wijzigen, en onze plicht als Indisch nationalist is hiertoe mede te werken. Ongezoekt en ongevraagd wordt ons thans gelegenheid geboden om in deze richting een poging te wagen.

Maar bovenal, laat het volk van Oost-Indië nuchter voor de feiten staan. Zonder twijfel zullen er groote dingen voor Indië uit dezen wereldbrand groeien, doch houdt de hoofden koel, landgenooten. Eén overhaaste stap van u, kan onze Indische zaak honderd jaren achteruit brengen!

Verder vinden wij in hetzelfde Nr. van „De Indiër“: „Mijmeringen“ van R. M. Soesatmo Soerikoesoemo, „Uit het Land der Slaven“ van Hindia Poetra, „De Statuten van S. I. Afd. Semarang“ en „Uit de Pers“, behandelt het artikel: De onafhankelijkheid van onze Koloniën, in „De Groene“ en het opstel van den heer H. P. Marchant in de „Vragen des Tijds“ van Sept. j.l., betreffende het heffen van uitvoerrechten op door particuliere ondernemingen in Ned.-Ind. uitgevoerde producten.

Verslag 's Rijks oude Archieven.

Voor beoefenaars der koloniale geschiedenis van Nederland is het jongste verslag van 's Rijks oude Archieven een kostelijke bron. Zoo wordt o.a. melding gemaakt van den aankoop eener verzameling stukken, afkomstig van A. R. Falck en diens vader O. W. Falck, die beiden (en vooral de eerste) belangrijke papieren hebben nagelaten. Ook vindt men een opgave der verzameling stukken afkomstig van de familie van Hogendorp, in 1913 door de kleinzonen van G. K. van Hogendorp aan het Rijk ten geschenke aangeboden. Verder wordt o.m. aangetroffen een beschrijving van papieren, afkomstig van Jhr. J. Goldberg (van 1814-1818 belast met de portefeuille van Koophandel en Koloniën).

Voor de verzameling van de familie van Hogendorp, waaronder in de eerste plaats dient te worden genoemd Dirk van Hogendorp, die tusschen de jaren 1789 en 1799 zulk een belangrijke rol in Indië speelde, is van het hoogste belang, zij het ook dat tal van bescheiden door hem of over hem opgesteld, reeds eerder in druk zijn verschenen.

Het Koloniale Archief van Suriname.

Met betrekking op het koloniale Archief te Suriname bevat het zooveel genoemde verslag eenige mededeelingen, welke wij van genoeg belang achten ze hier onverkort te doen volgen. Het woord is aan den Algemeenen Rijksarchivaris, Prof. Mr. R. Fruin.

Nog eene zeer belangrijke aanwinst werd dit jaar (d.i. 1913) in uitzicht gesteld. Den 23 April j.l. ontving ik een schrijven van den toenmaligen Minister van Koloniën, waarin Zijne Excellentie onder verwijzing naar het rapport der in 1911 benoemde Surinamecommissie, de overbrenging van het oudste gedeelte van het archief der kolonie naar Nederland verklaarde te willen bevorderen en verzocht te weten, of er in het Algemeen Rijksarchief gelegenheid zou zijn die stukken te bewaren. Inderdaad is voldoende gebleken, dat de kolonie zelve niet bereid of niet bij machte is voor eene behoorlijke bewaring harer archieven te zorgen. De pogingen, indertijd door wijlen mr. Telting aangewend, zijn vruchteloos gebleven, en hoewel ook de Surinamecommissie het belang van het behoud der archieven voor de kolonie zeer wel inzag, twijfelde zij er aan, of afdoende maatregelen zouden worden genomen, en begreep zij, dat, als die uitbleven, overbrenging naar het moederland het eenige was, wat restte. Ik verklaarde bij dus bereid, al betreunde ik het, dat in de kolonie zelve niet de noodige zorg aan het archief besteed kon worden, het archief der kolonie tot 1816 — het jaar, waarin het Nederlandsche gezag hersteld werd — over te nemen, zoo voldoende waarborgen werden gegeven, dat het behoorlijk gereinigd werd, alvorens aan de verzamelingen hier te worden toegevoegd. Maar gelijk het meer gaat, als men gevaar loopt zijn archief te verliezen, ontwaakt ook bij hen, die het tot dusverre volkomen verwaarloosd hebben, plotseling eene belangstelling, waarvan het alleen maar te betreuren is, dat zij wel vruchtbaar is in het beramen van maatregelen om de verplaatsing van het archief tegen te gaan, maar volkomen steriel als het op de verzorging er van uit eigen krachten aankomt. Toen de Minister zijne plannen aan den Gouverneur kenbaar had gemaakt, ontstond daartegen oppositie van de zijde der koloniale autoriteiten. De Minister stelde de bezwaarschriften om advies in mijne handen en bij de terugzending er van op 29 December 1913 stelde ik uitdrukkelijk voorop; dat ook ik eene behoorlijke verzorging der archieven in de kolonie zelve de wenschelijkste oplossing achtte, maar ik stelde tevens in het licht, dat na de opgedane ondervinding met de in 1900 ingediende plannen van mr. Telting de kans op die oplossing uiterst gering was. Ik meende alleen dan te moeten raden de archieven in Suriname te laten, wanneer men daar een behoorlijk brandvrij gebouw, dat de archieven zooveel mogelijk tegen klimatische invloeden en ongedierte zou beschermen, oprichtte en onder deskundig beheer stelde, terwijl ik er ten slotte op wees, dat uit de ingebrachte memoriën van bezwaar zelve ten duidelijkste de verregaande verwaarloozing, waaraan de archieven thans blootstaan, bleek. Den afloop dezer zaak hoop ik Uwe Excellentie in mijn volgend verslag te kunnen berichten.

Weekblad voor Indië.

No. 15 van het Weekblad voor Indië, dat ons door het onthoud van de „Tambora“ eerst nu bereikt heeft, bevat enkele bijdragen die ook nu nog de moeite waard zijn om er de aandacht op te vestigen.

De heer W. J. Giel geeft bijzonderheden van den held van Albanë, overste L. W. J. K. Thomson, met diens laatste, zeer duidelijk portret. — H. v. W. schrijft over een tramongeluk (botsing tram en auto) op Molenvliet te Weltevreden en dringt aan op langzamer rijden. — Iemand die zich K. noemt omschrijft de modelboerderij Gandok tusschen Buitenzorg en Soekaboemi, in 1908 gesticht door den heer H. N. Boerrigter, gep. officier der infanterie. Een aantal illustraties verduidelijken den tekst. — Verder vindt men in dit Nr. weder eenige penkrassen van „Ofoei“.

Ingezonden.

Bijdrage uit Indië aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité.

Indische gepensioneerden en verlofgangers, zoowel militaire als civiele, hebben deze maand wilig gehoor gegeven aan de roepstem van het Pensioencomité om bij ont-

vangst van hun pensioen of verlofstraktement een half percent te offeren ten behoeve van het Koninklijk Nationaal Steuncomité, dat zich ten doel stelt steun te verleenen aan hen, die tengevolge van de mobilisatie en den oorlogstoestand in zorgelijke omstandigheden verkeerden of daarin zullen geraken.

Waar gepensioneerden en verlofgangers hier te lande op die wijze zijn voorgegaan, ligt het voor de hand, dat de in Indië actief dienenden en de daar vertoevende gepensioneerden niet zullen willen achterblijven om in gelijke mate de kas van het Koninklijk Nationaal Steuncomité te stijven. Zij toch zullen begrijpen, dat alles wat hier gedaan wordt tot behoud van het Vaderland ook het belang van hun bestaan betreft, dat onze mannen ook voor hen aan de grens staan, tal van achtergeblevenen ook voor hen een kommervol bestaan lijden, de zorgen van zooveelen, die door de tijdsomstandigheden zoo goed als niets meer verdienen, ook voor hen worden gedragen.

Zij zullen daarom niet minder dan de Indische gepensioneerden en verlofgangers hier te lande den drang gevoelen mede te werken tot het verlichten der zorgen van die allen, tot het meer dragelijk maken van hun bestaan. 1)

Tot die medewerking is noodig eene organisatie, bestaande uit een hoofdcomité te Batavia, dat zich in verbinding kan stellen of met het Koninklijk Nationaal Steuncomité of met het Pensioencomité hier te lande ter afdraging van de ingekomen gelden, en uit subcomités in de overige plaatsen als organen van het hoofdcomité.

Evenals hier te lande de Regeering het Pensioencomité ter wille is geweest door de medewerking der betaalmesters bij de inning te verzekeren, zal de Indische Regeering daarin zeker wel niet achterblijven en het op te richten hoofdcomité te Batavia, dezelfde hulp willen verleenen.

En ongetwijfeld zal de Indische Pers het hare er toe willen doen om de zaak tot stand te brengen, waartoe ondergeteekenden, leden van het Pensioencomité, haar hierbij beleefd uitnoodigen, evenals een ieder, zoowel in Indië als in Nederland, die medewerking kan verleenen.

F. FOKKENS Gep. Resident van Madoera.
W. C. SCHREYNER, Gep. Majoor van het N.-I. Leger.
J. VAN HAERTEN, Gep. Kapitein der Mariniers.

Vrede en Recht door Organisatie.

De afschuwelijke oorlog, welke nu woedt, en het lijden der beschaafde wereld, maakt het ondergeteekenden tot plicht, de aandacht van alle burgers te vragen voor een plan inzake bevordering van den wereldvrede, tot heden in beperkten kring ter overweging door hen voorgedragen.

Hebt gij, medeburgers, allen overdacht, welk een waanzinnig contrast deze oorlog en het militarisme zelf aanwijzen tusschen den wensch van de overgrote meerderheid der burgers en hun daden?

De verbazing over dit contrast tusschen willen en doen der menschheid bestond en bestaat bij ons niet. We begrepen, dat de huidige vredesbeweging, dat het internationaal Socialisme en het internationaal kerkverband onmachtig zouden blijken in de ure des gevaars, en hebben daarop naar plicht gewezen, het laatst in 1913 en 1914 in enkele dagbladartikelen en in een commissie der vereeniging „Vrede door Recht“.

Niettemin zouden we het aanwijzen van de fouten en leemten in de huidige vredesbeweging hebben nagelaten indien we niet overtuigd waren, dat er een weg was, door de cultuur zelf aangewezen, doch niet met bewustheid betreden door belanghebbenden.

De verzekering van den wereldvrede is mogelijk! Wij behoeven niet te wachten tot alle menschen zonder rasinstincten, zonder wreedheid en slechtheid zijn. We kunnen diepere indoeleel instincten en begrippen met rust laten voor dit doel, al achten wij het werk op dit gebied gedaan in algemeenen zin niet waardeloos, evenmin als de overdenking van concepttractaten. Wat noodig was en is, is macht boven en buiten botsende belangen en inzichten, tot handhaving van orde, tot afschaffing van eigen berechting door ruw wapengeweld, tot verheffing en verzekering van gemeenschappelijk geluk en welvaart.

De aanwijzing van de fouten in de vredesbeweging en de karakteromschrijving van ons plan, hiervoren bedoeld, hadden we samengevat in de volgende stellingen:

Vrede en Recht door Organisatie.

I. In de verhouding der Staten heerscht uitsluitend de wet van noodzakelijk eigenbelang.

a. Scheidsrechterlijke verdragen, evenals alle andere conventie's hebben slechts waarde en worden nagekomen, zolang de betrokken Staten het in hun voordeel achten. (Zie neutraliteits-schending België en Luxemburg en houding van den bondgenoot Italië). Voorstellen tot geheele of gedeeltelijke ontwapening bij Staten-overeenkomst zijn onuitvoerbaar.

b. Verheffing van het zedelijk en redelijk inzicht bij de burgers, zonder meer, kan in deze verhouding der Staten geen wijziging brengen en den druk van het militarisme niet verwijderen.

II. Door de zucht der grootste Staten naar de suprematie zal het militarisme aanhoudend toenemen en daardoor tegelijk het contrast met de wenschen en behoeften van de burgers, wier beschaving eveneens stijgende is.

III. Slechts een macht boven de Staten kan den druk van het militarisme verminderen en ten slotte wegnemen.

a. Die macht kan gevormd worden door een Staat, welke de overige Staten met wapengeweld onderwerpt. Het Romeinse en Napoleontische Keizerrijk leeren ons, dat deze zuiver militaire overmacht op den duur onhoudbaar is en ongewenscht.

b. Die macht zou kunnen uitgeoefend worden door een internationaal genootschap van religieuzen of politieken aard. Voorbeelden als de Katholieke Kerk en de Sociaal-Democratische Partij bewijzen, dat ook deze machten hiertoe niet in staat zijn. Zonder van hun speciale religieuze of politieke wenschen te laten vallen, zal hun invloed beperkt blijven. Overheersching van andersdenkenden is noch in het belang der menschheid, noch houdbaar. Bovendien maakt het feit der zeer verschillende cultuurstadia in Europa reeds internationale eenheid ter wille van een religieus of politiek doel ondenkbaar. (Wij verzoeken den lezers wel te willen bedenken, dat deze stellingen geschreven en toegelicht werden, maanden vóór den huidige wereldoorlog, en na te gaan, hoe zij alle, zonder uitzondering, juist zijn gebleken.)

IV. Die macht moet en kan gevormd worden door de

1) De vooral voor Indië geringe bijdrage van een half percent blive gehandhaafd, opdat aan het lenigen van de daar door de tijdsomstandigheden voorkomende noodden geen afbreuk worde gedaan.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

LIESKER

Frederikstraat 163

Valkenboschpl. 11d

DEN HAAG.

COMESTIBLES

KOLONIALE WAREN

INDISCHE INGREDIËNTEN

Th. VAN LEIPSIG, Delft, Wijnhaven 3.
Boekdrukkerij, Kantoorboekhandel, Lederwaren, enz.

Moore's Vulpenhouder

beslist niet lekkend. f 7.00

Zending franco tegen postwissel.

Rembours 15 cents verhooging.

FABRIEK VAN GESCHILDERDE MEUBELEN

- G. J. LAMERS -

Prinsegracht 114, Den Haag.

Leverd direct aan particulieren alle soorten
MEUBELEN, tegen fabrieksprijzen.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit
GUMMIHAKKEN.

Schoenmaker, Diverse soorten
CREAMS, VETERS, enz.

Columbusstraat 73, Den Haag.

Leverd voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.

Vlugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald
en thuisbezorgd.

N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

MAGAZIJN VAN DAMES-HANDWERKEN EN LUXE-ARTIKELEN

Fa Wed. A. v. Winkoop

Noordeinde 40 - 's-Gravenhage
Telefoon 2219.

Hofleverancier van H.M. de Koningin. Hoflever. van H.M. de Koningin Moeder.

GAZEN WERKEN

gecopieerd naar GOBELINS uit Musée du Louvre en Musée de Cluny voor Fauteuils - Eetkamerstoelen - Schoorsteenranden en Kussens

ZICHTZENDINGEN FRANCO DOOR GEHEEL NEDERLAND.

Kleermakerij UNICUM

Hofspui 10 (5de Huis van af de) DEN HAAG. - Tel. 4947
Lange Poten.

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN

VERMAKEN

MODERNISEEREN

OPNIEUW VOEREN

OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers

STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)

van Dames en Heerenkleding.

Bekwame werklieden, 1e kl. Dames en Heeren Coupeurs

UNICUM bepaalt den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

organisatie en versnelde ontwikkeling van de internationale gemeenschap.

Hiertoe dient vooral aandacht geschonken aan twee punten:

Het streven naar wereldvrede wordt met bewustheid geplaatst in het centrum der bemoeiingen ter voorziening internationale behoeften van geestelijken en stoffelijken aard.

Voor het algemeen doel van deze bemoeiingen dient belangstelling der groote massa in de volkeren gewekt te worden.

Hier is omschreven de algemeene idee van ons plan. Het ons nu de vraag bespreken, hoe tot de uitvoering te worden in het algemeen, en wat er op 't oogenblik daaraan gedaan kan worden. Wat de eerste vraag betreft luidt antwoord:

De internationale gemeenschapszin is niet iets, dat nog moet. De gezindheid en de behoefte bestaan en uiten zich in internat. vereenigingen, congressen, bureaux, congresjes, tractaten, regelen op rechtsgebied en in het verleden. Wat evenwel niet bestaat is regelmaat, orde, bewuste leiding in dit proces. Deze leiding moet aangebracht worden; hierdoor zal tevens het proces versneld en de handhaving van den internationalen vrede door een internationale politiemacht voorbereid worden. Zonder forceering, op de meest wettelijke doch tevens bewuste, zekere wijze moet de aanpak van nu opgevoerd worden tot regelmaat en samenhang. In 1915, om maar iets te noemen, moesten alle bestaande, internationale congressen zorgen, in één land, liefst den Haag, op een of meerdere dagen samen komen in een groote, manifeste vredesbijeenkomst en dit volgende jaar herhalen. Een vaste internationale schouwburg van wetenschap, kunst, nijverheid, handel, arbeid, sport opvoeding, zou een groote stap voorwaarts zijn op den weg naar samenhoorigheid der menschheid. En daarvoor is slechts een weinig inschikkelijkheid en opoffering noodig, om de regeling en bewustmaking van aanwezige krachten in een enig noodige!

De wereldbond, die omvat alle vereenigingen, bonden, bureaux, en gesteund door vrije burgers, trachte het gemeenschappelijk doel en belang van al deze vereenigingen te bereiken; bevordering van de ontwikkeling en organisatie der internationale gemeenschap.

De middelen hiertoe:

1. Samenwerking van alle bestaande internationale en nationale vereenigingen, congressen en bureaux van vrije burgers.

2. Aaneensluiting, waar mogelijk, van landelijke organisaties tot internationale.

3. Uitwisseling van ideeën.

4. Uniformiteit in regeling en administratie en van de ontwikkeling in alle takken van internationaal verkeer: wet, post, handelsgebruiken, scheepvaart, rechtsgebruiken, wereldtaal.

5. Door het houden van congressen, het stichten van een algemeen bureau, het verzamelen en publiceeren van gegevens en literatuur betreffende de internationale gemeenschap in den ruimsten zin (in den geest van den „Union des Associations internationales" te Brussel, de groote stichting in het bijzonder van den heer La Fontaine).

6. Door invloed uit te oefenen op de verkiezingen tot instelling van de wetgevende en besturende colleges in aangestloten landen.

7. Door het onderdrukken van oorlogsstemmingen en aansporen tot arbitrage bij elk geschil (een vredesrecht zal gebruikt worden, om de geldmarkt voor een oorzichtige mogendheid te sluiten en open te stellen voor pacificatie-werken); door het opkopen en uitroepen der vernoemde Hetz-Pressen, door staking, boycot vanwege de gesloten organisaties.

8. Door het opwekken bij het opkomend geslacht en bij vereenigingen op het gebied der lichamelijke opvoeding tot bereiding van de vorming van volkslegers, waaruit men duur de internationale politiemacht zich zal ontwikkelen.

9. Dit is de ware doelaanwijzing van alle sport en samsoefening (padvinders, weerbaarheid, gymnastiek, wettische spelen).

10. Door het geleidelijk bijeenbrengen van een vredesrecht en de stichting en uitbreiding van een internationale politiemacht.

11. Door alle overige wettige en gepaste middelen.

12. Door de wijze van actie voor dergelijken wereldbond, werken met bovenstaande middelen, kan aldus zijn: Door het overnemen brengen der middelen in de volgorde hiergegend, zonder de overige geheel te verwaarlozen, zal men het wettelijk het doel bereiken. Ook zonder nog enig vast plan de verdere evolutie. Ook zelfs indien in den beginne regeeringskringen en conservatieve en militaristische indelingen een opwekking en doel als in 8 en 9 niet toegelaten worden, als zijnde geen „wettige en gepaste middelen", — wat zeer goed mogelijk zou kunnen blijken, — door uitvoering van het plan hierdoor in het minst niet gehand. Door krachtige aanwending van de zeven eerstgenoemde middelen, zou deze tegenstand van zelf gebroken worden. Tevens zou tegelijkertijd voorbereid zijn een gunstige gezindheid der regeeringen — die ten slotte toch overtuigd zijn dat de internationale politiemacht — tot geleidelijke vervanging der staande legers door internationale politiemacht.

13. De gang van zaken betreffende dit laatste punt, dien mogelijk achten, telt drie tijdperken: 1e. Stichting en overname der internationale organisatie door vrijwillige burgers van vrije burgers, buiten de regeeringen om; 2e. Overname der staande legers door internationale vrijwilligers in contact met betrokken regeeringen; 3e. beperkte internationale politie tegenover een ontwapende beschaafde wereld en ter afwering van aanvallen van minder beschaafde volken. Natuurlijk is het tweede en vooral het derde tijdperk voor praktische voorstellen te ver verwijderd, men denkt aan een wereldverloop, dat de grenzen der volken geheel opheft in elk opzicht.

14. Het antwoord op de tweede vraag, de urgente vraag van de regeering heden, de vraag van alle lijdenden en hun belangelingen, de vraag van de geknakte welvaart en het geluk, luidt, in verband met het voorafgaande: de internationale ontwikkeling hiervoor genoemd, dient nu in een gewoon versneld tempo plaats te vinden. Misschien, misschien zeker, staan wij machteloos tegenover het overvloedig gebeuren van heden; het contact is op de meest wijze verbroken tusschen vijf groote volken. Doch indien wij dit als zeker aannemen, zal het een troost heeten, de herhaling van een dergelijke overrompeling te kunnen voorkomen, dank zij de lessen en kracht, die door deze ramp gegeven. Want we rekenen op u allen. We meenen, dat gij, zoo ooit, nu wakker geschud zijt uit uw wel wat al te geruste werkloosheid ten aanzien van de vredesbeweging. En we gelooven, dat daardoor buitengewoon versneld tempo bij de uitvoering van ons plan mogelijk is. Dit vertrouwen is dan ook de reden,

zooals we boven zeiden, die ons de vrijheid gaf te spreken tot u allen, opdat, zooals wij vroeger reeds vraagden, zoo spoedig mogelijk de leiding in meer bevoegde handen dan de onze kan worden overgegeven.

Uit het bovenstaand resumé van het veelomvattende plan kan het toch eenvoudige en duidelijke principe naar onze bescheiden meening voldoende gebleken zijn. Wij meenen, dat de vredesbeweging niet een zaak is van een afzonderlijke organisatie en nog minder van een tijdelijk samengaande groep van personen, niet van één partij, doch van alle burgers. Wij meenen dat de vredesbeweging niet een zaak is van uitsluitend ethisch belang, doch vooral niet minder van materieel belang voor alle burgers.

Vrede en recht is levensnoodig voor alle werkers met hoofd en hand, is het hoogste doel van alle strijders in dienst van waarheid en humaniteit.

Al wat wij ten slotte te zeggen hebben is dit: We rekenen ons verplicht en daardoor bevoegd, dezen weg voor u allen aan te geven. Volgens onze vaste overtuiging is het de eenig mogelijke. Doch hiermede achten wij onze taak vervuld. We rekenen op de warmte, waarmee de belangen der leden in elk opzicht door hun besturen worden voorgestaan, die hen er toe zal moeten brengen, ook in dezen handelend op te treden. Wij verwachten, dat een onzer vele groote organisaties de uitnodiging tot alle andere zal richten, een of meer vertegenwoordigers te zenden naar een door haar uit te schrijven bijeenkomst. Op deze bijeenkomst kan een Nederlandsche Vredesbond geconstitueerd worden en een voorlopig plan van actie, zoowel ter voorbereiding van een Wereld-Vredesbond als met 't oog op de huidige omstandigheden, worden vastgesteld.

Al wie voor het bovenstaande sympathie gevoelt, gelieve adhaesie-betuiging te zenden aan 't adres van den derden ondergeteekende.

A. FEBERWEE, Amsterdam.
J. B. AKKERMAN, Leiden.
H. ULJTENBOOGAARD, Amsterdam
(Koninginneweg 235).

Gaarne voldoen wij aan het verzoek van bovengenoemde heeren om door opname in ons blad aan hunne human gedachte beschouwingen meerdere bekendheid te geven, doch meenen ten deze, dat een samenwerken met de ver. „Vrede door Recht" aan te bevelen zou zijn.
Red.-Com.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 14 Augustus 1914, No. 65.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 8 m. verlof aan de onderwijzeres Mej. B. H. Verschuil, 8 m. aan den onderwijzer H. Grendel, 1 jaar aan de onderwijzeres Mevr. Ch. M. H. Bangert-Engelhard, 1 jaar aan den directeur der B. O. W., J. Homa van der Heide.

Ontslagen: op verzoek eervol de leerling-opziener bij het boschwezen H. E. Beckx.

Benoemd: tot voorzitter van den landraad te Pamekasan Mr. Ch. F. P. Bodemeyer, tot landrechter te Koedoes Mr. A. J. A. Bake, te Lamongan Mr. A. E. Schouten, tot adjunct-chef S. S. op Java, L. Mok, tot resident van Bali en Lombok L. E. van Stenis, tot advocaat en procureur bij het Hooggerichtshof van Ned.-Indië Mr. Th. A. Fruin, tot comités-redacteur bij het hoofdbureau van het boschwezen J. A. G. Dezentje, tot ingenieur G. C. Holtzappel, tot voorzitter van den landraad te Indramajoe Mr. Dr. C. C. Dekema.

Introkken: op verzoek de verlofsverleening aan den controleur W. G. Horninge en Dr. Ph. S. van Ronkel.

Benoemd: tot regent van Pandeglang Raden Toemang-goeng Karta Adiningrat.

Geplaatst: in de res. Kedoe de controleur J. C. de Klerk.

Overgeplaatst: naar Magelang de onderwijzer J. Scholten, naar Tondano de id. C. Lapperre.

Benoemd: tot onderwijzer te Madioen M. Eerland, te Djokjakarta H. J. Tummers.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondh. P. J. Ellehoj en M. Ch. Mortensen.

Bevorderd: tot majoor de kapitein J. W. de Bruine, tot kapitein de 1e luit. H. Meyer, tot 1e luit. de 2e luit. L. H. van Oijen.

Overgeplaatst: naar het 12e bat. de 2e luit. J. A. K. Memper, de kapitein R. Vogel en de 1e luit. G. H. Oosthout, naar het 18e bat. de kapitein J. W. H. Diemont, naar het 10e bat. de 1e luit. F. A. Palm, W. C. Camman, P. F. de Groot, de kapitein J. Freikema en J. M. Nolen, bij het 11e bat. de 1e luit. E. A. van Bossche, W. J. Lucardie en H. A. H. Schulze, bij het 13e de 1e luit. R. A. Kunst en K. van Erpecum, bij het 80e de 1e luit. J. A. Legerstee en V. Deisjant, bij het 6e de Djombong de 1e luit. R. E. Ph. Maier en E. G. Döbken, bij het 6e te Tjilatjap de 1e luit. J. C. F. Ohlhardt.

Uit de Javasche Courant van 18 Augustus 1914, No. 66.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan het lid der Alg. Rekenkamer W. Brouwer.

Ontslagen: op verzoek eervol den alg. ontvanger R. W. Burgemeestre.

Benoemd: tot controleur op de Buitenbezittingen G. A. Brunet de Rochebrune, tot opziener bij de Ombilimijnen P. J. Vliegen, A. A. W. Alfs en R. K. F. Ph. A. Piontek.

Geplaatst: in de residentie Madioen de controleur W. G. Horninge.

Benoemd: tot onderwijzer te Tjitjalangka A. van de Weerd, te Maros W. Heinnus, te Soengailiat G. Oostink, te Rangkasbetoeng J. Smit, tot onderwijzeres te Tjitjalangka Mej. E. Holtmark van Dijkhof, tot id. te Poerwokerto Mej. C. C. Stroetman, te Buitenzorg Mevr. J. H. Stuij-Geutjes, te Bandoeng Mevr. G. P. G. Austermahe-von Vlieger, tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten F. Ditmarsch, C. A. Schaegen en G. U. V. van Raaij.

Militair Departement.

Bevorderd: tot 1e luit. der cavalerie F. Brevet.

Introkken: het ontslag van den off. van gezondh. W. I. F. Stortenbeker.

Ontheven: van zijn detachering bij de afd. veld-artillerie te Batavia en gedetacheerd bij het hoofdbureau van den generalen staf de kapitein der inf. K. L. Rozendaal.

Overgeplaatst: naar Batavia de 2e luit. der cavalerie C. P. J. Oomes.

WIJNHANDELAAR.

DISTILLATEUR.

LIKEURSTOKER.

HERDERSTRAAT 24, - DEN HAAG.

Fabriek: OOG IN 'T ZEILSTRAAT 85-87.

STELREGEL: TELEFOON 839.

Prima Kwaliteit. :: Billijke Prijzen.

J. C. NIEUWSTRATEN,

Juwelier.

Magazijn van Gouden en Zilveren werken.

REPARATIE-ATELIER.

Opmaken van Tafelzilver.

Piet Heinstraat 128, t.o. de Zoutmanstraat
DEN HAAG.

N.V. Kleermakerij voorh. C. J. THEUNISSEN

HUIS EERSTE RANG

Noordeinde 39 - Telefoon HAAG 3190. - 's-Gravenhage

PRIMA ENGELSCHES STOFFEN.

SNIT EN STOF GEGARANDEERD.

AMBTSGEWADEN, HOFKLEEDING, LIVREËN.

ABONNEMENTEN

Beleefd aanbevelend, G. H. PEETERS, Directeur

F. W. VAN WIJK,

DAMES-KLEERMAKER.

TOLLENSSTRAAT 118 - TELEFOON 3235.

Speciaal adres voor: PLUCHE MANTELS,
BONTMANTELS en TAILOR-MADE COSTUMES
naar maat.

JUDELS, Patissier,

Telefoon 2602. 1ste Obrechtstraat 44-46.

DEN HAAG.

Specialiteit: IRMA-TAART.

Modelhuis SWEELINCK

COMPLETE MEUBILEERING

Speciaal adres voor Repatriëerenden

Sweelinckplein 46 - Den Haag

JOH. J. RIJPSTRA & Co

O. J. STUUT,

Charlotte de Bourbonplein 28. DEN HAAG.

Telefoon 5073.

COMESTIBLES, KOLONIALE WAREN EN
INDISCHE INGREDIËNTEN.

LEVERING VAN ALLE STUDIEBOEKEN.

School-, Schrijf- en Teekenbehoefden,

benodigd voor de H. B. S., Gymnasium en andere
Inrichtingen van Onderwijs.

(Kafien en étiquetteeren gratis).

Boek- en Kantoorboekhandel.

E. VAN ANDEL,

voorh. S. M. VAN DELDEN.

WEIMARSTRAAT 16a, bij de Suezkade. DEN HAAG

NIEUWE COLLECTIE

HOEDEN en PETTEN

J. F. VAN DER SMAN,

Weimarstraat 314 b.d. Herschelstraat. Den Haag.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioolllessen.

Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenografie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding,
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West”, geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verlenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeyst. 100, 's-Gravenhage,	{	Javaansch. Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden	{	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239 's-Gravenhage,	{	Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijkstraat 1, Utrecht,	{	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

HOOGENSTRAATEN'S
Soepen en Saucen de geurigste!
HOOGENSTRAATEN'S
Fijne Groenten de fijnste!
HOOGENSTRAATEN'S
Groenten blauw etiket de prijswaardigste!
W. HOOGENSTRAATEN & Co., Hofleveranciers
Leiden.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki

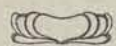
BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

TOKO BOGOR,

Suezkade 122b. Telefoon Haag 3472

SPECIAL ADRES voor de beste
Indische Ingrediënten.

Ontvangen heerlijke versche
SAMBAL OELEK.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GOUDA Theestooftjes

f 1.25 per stuk.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90

Indisch Restaurant
Vereeniging „OOST EN WEST”
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE
GROOTE VERScheidenheid van
OOSTERSche GERECHTEN.
Zorgzame en zindelijke bereiding ver-
tekerd.
Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en
Gebakken met verhooging van bezorgloon.

GROBBE - COMESTIBLES

's-Gravenhage, Bankastr. Theresiastr. 87. Tel. 226. Tel. 444.	Scheveningen, Fred. Hendrikl. 70. Tel. 306.	Rijswijk, vh. J. L. MEIJS & Zn. Willemstraat 9. Tel. 49.
---	---	--

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.....

HET BLOUSEN-HUIS,
PH. BIJMAN.
Hoogstraat 21. DEN HAAG. Telefoon 7293.

BLOUSES. PEIGNOIRS COSTUUMROKKEN JAPONNEN
in alle genres. Extra groote maten.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafrâchissements NOORDEINDE 44,
Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

Zij die gaan
Trouwen of Verhuizen

zijn in deze tijden in hun eigen belang verplicht bij het koopen van **Karpetten, Vloerzeil, Linoleum, Rolgordijnen, Vitragordijnen, Meubelgordijnen, Glasgordijnen, Cocos- en Wollen Loopers** en alles wat meer benodigd is, eerst eens

PRIJSOPGAAF
te vragen bij ons.
WIJ meten alles gratis voor u op.
WIJ geven gratis prijsopgaaf.
WIJ leggen gratis uw loopers.
WIJ verkoopen alleen prima goederen.
WIJ leveren 1ste klas werk.
Maar één adres hier ter stede:
Filiaal der Hilversumsche Karpettenfabriek
5 VEENKADE 5,
Telefoon 4155. 8369

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes
Noordeinde 6, **BERNARD DRABBE** DEN HAAG
vis à vis Plaats TELEFOON 2162

Specialiteit Indische Uitrustingen
Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens,
Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten :-:
BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

UNIVERSEEL HAARWASCHMIDDEL
Zuiverend en Herstellend. Opwekkend en Verfrisschend.
Per pakje 10 cent. 6449

GBRs. BLOKPOEL, Drogisten,
Noordeinde 137, Witte de Withstraat 86a, Boekhorststraat 35.

PELTERIJEN.
S. NETTO, Firma H. P. van der Burgh & Zn.
Hofleverancier van H.M. de Koningin en H.M. Koningin-Moeder.
HOFSTRAAT 11 en 13, 2e huis van de Lange Poten.
GEVESTIGD 1 MEI 1864. TELEFOON 86.
Voorhanden een buitengewone collectie
RUSSISCHE en AMERIKAANSCHPELTERIJEN, waar-
prachtige echte Zilvervos, Alaska en andere Vossen, Steen- en Edelmarters, Skunks, Petit gris, Amerikaansche en Australische Opossum, echt Hermelijn enz.
Lange Boa's vanaf f 8.—.
Slappe Dames-Bontmutsen f 3.50. Zie de Etalages.
Atelier tot het veranderen, Motzuiveren en repareren van alle soorten PELTERIJEN.
SPOEDIGE AFLEVERING. BILLIJKE PRIJZEN.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

AMYKOS

het aangenaamste antiseptisch
Toiletwater.

Per halve literflesch . . . f 0.90.

A. A. BOLT, Confiseur-Pâtissier.

Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. 'S-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19.

DISTILLEERDERIJ EERSTE KLASSE

Likeurstokerij „DE GEKROONDE LELIE”.

Jenever
Brandewijn
Cognac

Gestookte
Citroen,
Oranjabitter

Fijne Likeuren in alle sterkten en hoeveelheden verkrijgbaar.

MOBACH & Cie. ZUID BINNENSINGEL 20
DEN HAAG TELEPHOON H. 1984.

 Fournisseurs
de S. M. la Reine. Fournisseurs
de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Veritables.

Téléphone 2155

Maison de Nouveautés
**Compagnie
Lyonnaise**

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

**Kunstzalen
d'Audretsch.**

HOOGHE WAL 16A.,
'S-GRAVENHAGE.

**Voortdurende
Tentoonstelling**

van
**Schilderijen, Etsen en
Kunstvoorwerpen.**

Geopend van 10-5,
Zondags van 2-5 uur.

Vrije Toegang.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.

Noordeinde 182-184 - Den Haag.
TELEFOON 7413.

W. P. de BOCK

PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.

GAS- en ELECTR.

ORNAMENTEN.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed
en voordelig van nieuwe of Tweede-
hands Meubelen willen voorzien.

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.